

บทที่ 2

เจตนารมณ์ของประเทศสมาชิกในการเข้าร่วมสมาคมอาเซียน

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงมูลเหตุ และผลประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกมุ่งหวังจากการเข้าร่วมในสมาคมอาเซียน โดยจะชี้ให้เห็นว่า ลักษณะของผลประโยชน์ กับทั้งปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันให้ประเทศสมาชิกเห็นความจำเป็นในการเข้าร่วมสมาคมอาเซียนนั้น ไม่สอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องบูรณาการ โดยจะพิจารณาปัจจัยทั้งภายใน และภายนอกของแต่ละประเทศดังต่อไปนี้

อินโดนีเซีย

อินโดนีเซีย เป็นประเทศใหญ่ และมีประชากรมากที่สุดในภูมิภาคนี้ของโลก กล่าวคือมีพื้นที่ที่เป็นแผ่นดินราว 1,904,345 ตารางกิโลเมตร และในปี 1984 มีประชากรประมาณ 160 ล้านคน เป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงทั้งในด้านทรัพยากรที่เป็นวัตถุและกำลังคน แต่เป็นเวลานานถึง 350 ปี ที่อินโดนีเซียต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของ เนเธอร์แลนด์ โดยมีสำนักอยู่ตลอดเวลาถึงขีดความสามารถระดับสูงของตน ความรู้สึกถึงศักยภาพของประเทศของตนทำให้อินโดนีเซีย มีแนวความคิดที่จะสร้างชาติของตนให้มีสภาพเป็น "อินโดนีเซียอันยิ่งใหญ่" (Great Indonesia) ยิ่งไปกว่านั้น อินโดนีเซีย ก็เป็นประเทศที่มีประชากรที่เป็นอิสลามิกชนมากที่สุดในภูมิภาค ซึ่งอินโดนีเซียอาจก้าวขึ้นเป็นศูนย์กลางของศาสนาอิสลาม ในภูมิภาคนี้ได้อีกด้วย

เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 1945 อินโดนีเซียได้รับเอกราชจากเนเธอร์แลนด์และได้เริ่มบทบาทของตนในฐานะประเทศเอกราช ที่มีความรู้สึกเสมอในตนเอง (Self-Respect) อันรวมไปถึงเรื่องความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ (Self-Importance) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับอินโดนีเซีย และมีผลกระทบที่สำคัญต่อบทบาทของอินโดนีเซียในการเข้าร่วมในสมาคมอาเซียน ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้อินโดนีเซียเข้าร่วมในสมาคมอาเซียนนั้นอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) ความรู้สึกหวงแหนในเอกราชและอธิปไตยของชาติ ประสพการณ์ในฐานะ ประเทศอาณานิคมมาเป็นเวลานานนับร้อยปี ทำให้อินโดนีเซียมีนโยบายต่อต้านจักรวรรดินิยม ในทุกรูปแบบ และพยายามเข้าร่วมกิจกรรมนานาชาติต่าง ๆ ที่มีแนวนโยบายตรงข้ามกับ ลัทธิจักรวรรดินิยม เช่น การที่อินโดนีเซียเข้าร่วมประชุมสภาประชาธิปไตยนานาชาติเพื่อสันติ (International Democratic Congress for Peace) หรือ การประชุมสภาแห่ง สันนิบาตต่อต้านจักรวรรดินิยม และการก่อกำเนิดของอาณานิคม (Congress of the League Against Imperialism and Colonial Oppression) นอกจากนี้ อินโดนีเซียได้ให้ความสนใจต่อกลุ่ม Afro-Asian หรือกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมาโดย ตลอด ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความหวงแหนในเอกราชและการต่อต้านจักรวรรดินิยมของ อินโดนีเซีย นายอาดัม มาลิก รัฐมนตรีต่างประเทศของอินโดนีเซียได้เคยกล่าวว่า "ด้วยความหวาดเกรงการแทรกแซงจากอำนาจภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากมหาอำนาจ ในอันที่จะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในดินแดนส่วนที่สำคัญที่สุดของเอเชีย ความขัดแย้ง ของอิทธิพลและผลประโยชน์ของประเทศเหล่านั้นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการสร้าง สรรค์ความร่วมมือกันระหว่างประเทศในภูมิภาคนี้ โดยมีจุดหมายสันติภาพ ความมั่นคง และ การพัฒนา จึงเป็นความจำเป็นรีบด่วน" ¹

2) การเปลี่ยนแปลงผู้นำของอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 1965 รัฐบาล อินโดนีเซียภายใต้การนำของประธานาธิบดี ซูการ์โน นั้น มีนโยบายที่แข็งกร้าว และพยายาม ที่จะ เป็นผู้นำในหมู่ประเทศที่มีประชาชนเชื้อสายมาเลย์ ซึ่งเห็นได้จากการเสนอแนวคิด เรื่อง Grater Malay Confederation นโยบายของซูการ์โน เอนเอียงเข้ากับพรรคคอมมิวนิสต์ อินโดนีเซียมากขึ้น จนกระทั่งพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย หรือ PKI (Partai Komunis Indonesia) ² ได้ทำการรัฐประหารขึ้น มีหลักฐานที่ทราบภายหลังว่า ซูการ์โน มีส่วน รั้งเห็นกับการกระทำครั้งนี้ แต่การรัฐประหารล้มเหลว เนื่องจากการต่อต้านของฝ่ายทหาร

¹ Adam Malik, "Regional Cooperation in International Politics", Regionalism in Southeast Asia (Jakarta : Center for Strategic and International Studies. 1975), P. 161.

² Tam Sri Ghazali Shafie, "ASEAN : Contributor to Stability and Development", The Fletcher Forum (Summer 1982) P. 356.

เป็นผลให้ประธานาธิบดี ซูฮาร์โต ขึ้นเป็นผู้นำของอินโดนีเซีย ประธานาธิบดี ซูฮาร์โต มีปัญหาที่ต้องเผชิญหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขภาพพจน์ของประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเดิมเคยมีแนวนโยบายเอนเอียงเข้ากับประเทศในกลุ่มสังคมนิยม และได้รับความช่วยเหลือต่าง ๆ จากโซเวียตและจีน ในขณะที่เดียวกันอินโดนีเซีย ก็ได้ตัดสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐอเมริกา และถอนตัวออกจากองค์การสหประชาชาติ ในปี 1965 วิธีการที่เหมาะสมและก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดคือ การร่วมกับองค์การระหว่างประเทศที่มีนโยบายเป็นอิสระและไม่ยอมรับอิทธิพลของมหาอำนาจ โดยเฉพาะมหาอำนาจคอมมิวนิสต์ ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงผู้นำนี้เป็นผลทำให้อินโดนีเซีย เปลี่ยนแนวนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศที่มีผลเป็นการสนับสนุนให้อินโดนีเซีย ดัดลึนใจร่วมในสมาคมอาเซียน และมีผลถึงการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ที่ตามมา ซึ่งอาจพิจารณาได้ดังนี้:-

2.1 ความต้องการแก้ไขความขัดแย้งกับประเทศในภูมิภาค

อินโดนีเซียและมาเลเซีย มีปัญหาระหว่างกันมาช้านับแต่ก่อนหน้าที่มาเลเซียจะรวมตัวกันเป็นสหพันธ์มาเลเซีย ซึ่งประกอบด้วยมาลายา สิงคโปร์ ซาบาห์ และซาราวัก ในปี 1963 ปัญหานี้เริ่มจากความไม่พอใจของฝ่ายอินโดนีเซีย ภายใต้การนำของประธานาธิบดี ซูการ์โน ซึ่งมีความต้องการที่จะเป็นผู้นำชนชาติมาเลย์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้โดยมีเหตุผลมาจากประสบการณ์ในการตกเป็นอาณานิคมและการต่อสู้เพื่อเอกราช ซึ่งได้เคยประสบมา ทำให้อินโดนีเซียหวาดระแวงว่า เอกราชที่อังกฤษมอบให้ นั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของลัทธิอาณานิคมใหม่ (Neo-Colonialism)¹ ความตึงเครียดนี้ดำเนินอยู่ตลอดเวลาที่ประธานาธิบดี ซูการ์โน ดำรงตำแหน่งอยู่ และเป็นที่เชื่อกันว่า นโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซียนี้เป็นความพยายามของซูการ์โน ที่จะหันเหความสนใจของประชาชนในชาติจากปัญหาภายในไปสู่ปัญหาระหว่างประเทศ แนวนโยบายนี้เปลี่ยนไป เมื่อประธานาธิบดี ซูฮาร์โต ก้าวขึ้นมาใช้อำนาจและได้เริ่มลงมือปรับความสัมพันธ์กับมาเลเซีย จนสามารถร่วมกันเป็นสมาชิกสมาคมอาเซียน ในปี 1967 ได้ และในปีต่อมาก็ได้มีการลงนามในสนธิสัญญามิตรภาพระหว่างสองประเทศในปี 1968 ซึ่งเรียกได้ว่า เป็นสันติภาพที่เกิดขึ้นเนื่องจากประเทศทั้งสองได้พยายามสร้างความร่วมมือกันโดยใช้สมาคมอาเซียน เป็นเครื่องมือนำประเทศทั้งสองไปสู่สันติภาพ

¹ Michael Leifer, The Relations of the New States (Melbourne, Australia : London 1975), P. 62.

นอกจากนี้อินโดนีเซีย ยังมีปัญหาขัดแย้งกับสิงคโปร์ ซึ่งปัญหาระหว่างสองประเทศนี้เป็น เรื่องที่สืบทอดมาจากปัญหาระหว่างอินโดนีเซียและมาเลเซีย เนื่องจากในเวลานั้น สิงคโปร์เป็นส่วนหนึ่งของมาเลเซีย ในขณะที่สิงคโปร์แยกตัวออกจากมาเลเซีย นั้นความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศอยู่ในลักษณะที่ค่อยปรับเข้าหากัน แต่เมื่ออินโดนีเซียได้แทรกแซงสิงคโปร์ โดยการส่งนาวิกโยธินเข้าไปยังสิงคโปร์¹ และสิงคโปร์ได้ลงโทษประหารนาวิกโยธินที่จับได้จำนวน 2 คน เหตุการณ์นี้ก่อให้เกิดความตึงเครียดขึ้นเป็นอันมาก ประเทศทั้งสองต้องใช้เวลาอีกระยะเวลาหนึ่งในการปรับความสัมพันธ์ระหว่างกัน ความขัดแย้งเช่นนี้เกิดจากการขาดความเข้าใจในเจตนารมณ์ของกันและกัน เนื่องมาจากการที่ไม่มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเพียงพอมาเป็นเวลานาน ความร่วมมือในรูปของอาเซียนจะเป็นเครื่องประสานความแตกต่างในภูมิภาคเช่นนี้ได้เป็นอย่างดี

2.2 ความต้องการแก้ไขภาพพจน์ของประเทศ ซึ่งมีนโยบายเอนเอียงเข้ากับคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสมัยของประธานาธิบดี ซูการ์โน แนวนโยบายนี้เป็นเหตุให้อินโดนีเซีย ตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับสหรัฐอเมริกาในสมัยหนึ่ง ผลที่ตามมาก็คือ อินโดนีเซียประสบกับความลำบากเนื่องจากสหรัฐอเมริกาตัดความช่วยเหลือทางด้านต่าง ๆ ที่เคยให้แก่อินโดนีเซีย นอกจากนี้ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ก็ล้วนแต่เป็นประเทศเสรีนิยม ซึ่งมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์ทั้งสิ้น ดังนั้นการเข้าร่วมอาเซียนจะเป็นการสร้าง ความใกล้ชิดและความเข้าใจในภาพพจน์ใหม่ให้แก่ประเทศในภูมิภาคเดียวกันได้เป็นอย่างดี

3) ความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ประเทศอินโดนีเซีย แม้จะเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง แต่ประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้อินโดนีเซียยังมีประชากรมาก และประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในสภาพยากจน เป็นประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำที่สุดในบรรดาสมาชิกอาเซียนด้วยกัน ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ จะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความก้าวหน้าในการใช้ทรัพยากรของตนให้เป็นประโยชน์ เพื่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศ

¹ Charle E. Morison and Astri Suhrke, Strategies of Survival : The Foreign Policy Dilemmas of Smaller Asian States (Queenland : 1978), P. 187.

4) โอกาสที่อินโดนีเซียจะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำในภูมิภาค เนื่องจากเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและมีประชากรมากที่สุดในภูมิภาคนี้ กับทั้งการที่ประชากรส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ นับถือศาสนาอิสลาม อินโดนีเซียจึงมีโอกาที่จะวางตัวในฐานะประเทศผู้นำในภูมิภาค โดยอาศัยศาสนาเป็นเครื่องมือ โดยมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของประเทศตนเป็นเครื่องผลักดันในการก่อตั้งสมาคมอาเซียนนั้น อินโดนีเซียยังได้เคยแสดงออกว่าเป็นการริเริ่ม ตั้งขึ้นตามแนวความคิดของอินโดนีเซียเอง โดยประธานาธิบดี ซูฮาร์โต ได้เคยกล่าวต่อสภาที่ปรึกษาประชาชนชั่วคราวในเดือนมีนาคม 1968 ว่า อาเซียนก่อตั้งขึ้นโดยการริเริ่มของอินโดนีเซีย¹ และบทบาทของอินโดนีเซีย เช่น การผลักดันให้สำนักเลขาธิการอาเซียน ตั้งอยู่ในประเทศอินโดนีเซีย ก็เป็นการแสดงออกถึงความต้องการมีบทบาทในฐานะผู้นำกลุ่มอาเซียนด้วย

จะเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของอินโดนีเซีย ในการเข้าร่วมอาเซียนนั้น มิได้มุ่งหมายที่จะให้อาเซียนเป็นองค์กรกลางที่มีอำนาจเหนือรัฐ ตามแนวความคิดเรื่องบูรณาการ เพราะอินโดนีเซียให้ความสำคัญกับเอกราช และอธิปไตยของชาติ ซึ่งได้มาด้วยความยากลำบากเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำเนินนโยบายของประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่อินโดนีเซียมุ่งหมาย ก็เป็นไปเพื่อความเจริญและเพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศ โดยอาศัยอาเซียนเป็นเครื่องมือเท่านั้น

มาเลเซีย

นับแต่เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง อังกฤษซึ่งครอบครองประเทศมลายาขึ้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1900 ได้มีนโยบายที่จะรวมรัฐต่าง ๆ จัดตั้งสหพันธมลายาขึ้น แต่ก็ได้ประสบปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างปี ค.ศ. 1948 - 1960 สหพันธมลายาตกอยู่ในภาวะวุ่นวาย เนื่องจากการก่อการร้ายของพรรคคอมมิวนิสต์มลายา ซึ่งไม่พอใจโครงการที่อังกฤษตั้งสหพันธมลายานี้ อังกฤษต้องประกาศกฎอัยการศึก และทุ่มกำลังปราบปราม

¹ วิทยา สุจริตธนาธิกร , "อินโดนีเซียกับอาเซียน" อาเซียนในการเมืองโลก สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์ 2528), หน้า 458

การก่อการร้ายอย่างมหาดศาล ซึ่งระยะเวลาช่วงนี้เรียกกันว่าช่วง Emergency หรือ สมัยฉุกเฉิน จนในที่สุดอังกฤษก็ต้องรีบให้เอกราชโดยสมบูรณ์แก่สหพันธ์มลายา ในปี ค.ศ. 1957 โดยมี ดนกู อับดุล ราห์มาน เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาในปี 1961 เขาได้เสนอความคิดให้จัดตั้งสหพันธรัฐมาเลเซีย ขึ้นโดยนำเอา สิงคโปร์ ซาราวัก ซาบาห์ และ บรูไน รวมเข้าด้วยกัน สหพันธรัฐมาเลเซีย จึงได้ถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 16 กันยายน 1963 ซึ่งการเกิดขึ้นของรัฐใหม่นี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับประเทศอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ กับทั้งสิงคโปร์ ซึ่งเป็นดินแดนที่มีชนเชื้อสายจีนอยู่มากกว่าชนเชื้อสายมาเลย์ ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่เริ่มขึ้นตั้งแต่มาเลเซีย เริ่มเป็นประเทศอิสระ ยิ่งไปกว่านั้นมาเลเซีย ยังมีปัญหาในเรื่องเชื้อชาติ และปัญหาพรมแดนกับประเทศไทย ซึ่งทุกปัญหา มีผลต่อเจตนารมณ์ของมาเลเซียในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมอาเซียน ดังจะได้พิจารณาต่อไปนี้ :-

1) ปัญหาคอมมิวนิสต์ เป็นปัญหาที่คุกคามมาเลเซียมาตั้งแต่มาเลเซียยังไม่เป็นประเทศเอกราช โดยได้มีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์มลายูขึ้นในปี 1930 ปัญหาคอมมิวนิสต์นี้เป็นปัญหาที่มีผลทั้งภายในประเทศและผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะไทย ปัญหาภายในนั้นเกิดจากการที่พรรคคอมมิวนิสต์ ได้พยายามปลุกความรู้สึกชาตินิยมให้เกิดขึ้นในหมู่ชาวจีน ทำให้รัฐบาลมาเลเซียซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยชนเชื้อสายมาเลย์ไม่ไว้วางใจคนเชื้อสายจีนในประเทศ โดยที่คิดว่ากลุ่มชนนี้จะคอยให้ความช่วยเหลือแก่พรรคคอมมิวนิสต์ ส่วนปัญหานอกนั้นได้แก่ปัญหาความขัดแย้งกับประเทศไทยในเรื่องของพรมแดนอันเป็นผลมาจากการที่มาเลเซียต้องปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์มาลายู ซึ่งชุมนุมอยู่ในบริเวณพรมแดนไทยมาเลเซีย ซึ่งบางครั้งมาเลเซีย ก็ได้ละเมิดอธิปไตยของไทยโดยการติดตามกวาดล้างเข้ามาในดินแดนของไทย เห็นได้ว่าปัญหาคอมมิวนิสต์ เป็นปัญหาใหญ่ของมาเลเซียซึ่งมาเลเซียจำเป็นต้องให้ความสำคัญเป็นอันมาก และมาเลเซียก็มีความหวั่นเกรงภัยจากคอมมิวนิสต์ ดนกู อับดุล ราห์มาน ได้เคยกล่าวแสดงความกังวลต่อปัญหานี้ว่า " เราไม่ได้หวังจะเห็นการใช้กำลังโดยตรงจากจีน แต่ก็ เป็นสิ่งที่เรามองข้ามไปเสียมิได้ ถึงอย่างไรก็ตามสิ่งที่แน่นอนที่สุดก็คือ ถ้าประเทศคอมมิวนิสต์ไม่สามารถครองประเทศของเราโดยตรงได้

เขาก็จะก่อความไม่สงบในประเทศจนกระทั่งถึงเวลาที่เขาเห็นว่า สมควรที่จะใช้สงคราม ถ้ารัสเซียสามารถมีบริวารในยุโรปตะวันออกได้ เหตุใดจีนจึงจะมีบริวารในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บ้างไม่ได้" ¹

2) ปัญหาคนหลายเชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาระหว่างประชาชนเชื้อสายจีน และเชื้อสายมาเลย์ ชาวจีนและชาวมลายู ต่างมีประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ความคิด และอุดมการณ์ต่างกันมาก ชาวจีนมักจะมีความรู้สึกว่าดินแดนที่แท้จริงของตนนั้นคือ แผ่นดินจีน ดังนั้นคนจีนจึงถูกมองว่าเป็นผู้อาศัยในแหลมมลายู ดร.มเหธีร์ ได้เคยกล่าวไว้ในปี 1970 ก่อนที่จะขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีว่า "คนจีนมาจากประเทศที่มีประชากรมาก จึงไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับความประทุติและกริยามารยาทที่ดี พวกนี้สนใจให้การนับถือแก่ อายุ และความร่ำรวย พวกนี้ไม่เคยเข้าใจนิสัยคนมลายู ที่เกี่ยวกับการสมยอมกัน พวกนี้ไม่ยอมรับนิสัยนี้ แต่กลับได้โอกาสเอาเปรียบและหาผลประโยชน์เข้ากับฝ่ายตนโดยคิดว่าจะทำอะไรก็ได้ แต่ไม่มีผิด พวกเขาพบว่า ไม่ต้องปฏิบัติตามระเบียบประเพณีที่คนมลายูต้องทำ แต่พวกเขาทำได้ และเป็นประโยชน์ต่อพวกเขา" ²

ปัญหานี้นำไปสู่ความแตกร้าวระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์ในที่สุด

3) ปัญหาความขัดแย้งกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่มีปัญหาความขัดแย้งกับประเทศอื่น ๆ มากที่สุดในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน ปัญหาส่วนใหญ่เกิดขึ้น นับตั้งแต่มาเลเซียได้รับเอกราช ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้:-

ปัญหากับประเทศไทย

เนื่องจากประเทศไทยมีพรมแดนติดกับมาเลเซียทั้งที่เป็นพื้นแผ่นดินและพื้นน้ำ ปัญหาในเรื่องเขตแดนจึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ เรื่องแรกที่ควรกล่าวถึงคือ การแบ่งเขตบริเวณปากแม่น้ำกลอก เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงของสินทราย ปากแม่น้ำ ในบางครั้ง

¹ Tunku Abdul Rahman, "The Communist Threat in Malaysia and Southeast Asia," Pacific Community Vol.8 No.4 (July 1977) P.570.

² Mahathir bin Mohamad, The Malay Dilemma (Malaysia : Federal Publications SDN, BHD, 1981), P. 117.

เรือเดินทะเลของไทย ก็จำต้องแล่นเข้าไปในเขตมาเลเซีย เพื่อออกทะเล จึงโดนจับกุม อยู่เสมอ กับทั้งปัญหาเรื่องเขตไหล่ทวีป เนื่องจากต่างฝ่ายต่างประกาศเขตไหล่ทวีปของตน โดยมิได้ปรึกษาหารือกัน จึงทำให้เขตของทั้งสองฝ่ายเหลื่อมทับกัน คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 6908 ตารางกิโลเมตร ¹ เนื่องจากเขตไหล่ทวีปนี้เป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญ เช่น แก๊ส และน้ำมัน การตกลงจึงทำไม่ได้โดยง่าย ในปัจจุบันได้มีข้อตกลงชั่วคราวในปี 1979 ให้ทั้งสองประเทศใช้ประโยชน์ร่วมกัน ปัญหาพรมแดนในส่วนที่เป็นพื้นดินนั้น ก็สืบเนื่องมาจาก ปัญหาคอมมิวนิสต์ภายในของมาเลเซีย ซึ่งมาเลเซียได้กล่าวหาไทยว่าให้การสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์มลายู ซึ่งเข้ามาหลบซ่อนอยู่ในเขตไทย ทำให้ยากแก่การปราบปราม เพราะการเข้ามากวาดล้างในเขตไทยก็เป็นการล่วงละเมิดอธิปไตยของไทย ส่วนไทยก็ระแวงในเรื่องที่มาเลเซียอาจให้ความสนับสนุนขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก) ซึ่งมีวัตถุประสงค์จะแบ่งแยกดินแดน ขบวนการโจรก่อการร้ายนี้ ส่วนใหญ่เป็นชนเชื้อสายมุสลิม ที่อาศัยอยู่ในดินแดนไทย ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มบุคคลในมาเลเซีย พวกนี้จะหลบหนีการติดตามของไทย เข้าไปในเขตแดนมาเลเซีย แม้จะได้มีการตกลงกันบ้างแล้วในเรื่องการใช้สิทธิติดตาม แต่ไทยก็ยังรู้สึกเสียเปรียบ ที่ข้อตกลงมิได้กล่าวถึงการที่มาเลเซียจะช่วยไทยแก้ไข ปัญหาขบวนการโจรก่อการร้ายนี้ เพราะ เป็นผู้ถือศาสนาอิสลามเหมือนกัน ²

ปัญหากับสิงคโปร์

เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนเชื้อสายจีน และประชาชนเชื้อสายมาเลย์ เพราะในสิงคโปร์นั้นมีประชาชนเชื้อสายจีนอยู่เป็นอันมาก ระหว่างที่สิงคโปร์ยังรวมเป็นส่วนหนึ่งของมาเลเซีย ความขัดแย้งในเรื่องเชื้อชาติเป็นปัญหาอยู่ทั่วไป รัฐบาลมาเลเซียก็มุ่งจะให้สิทธิพิเศษแก่ประชาชนเชื้อสายมาเลย์ เช่น ในรัฐธรรมนูญของมาเลเซีย ก็มีบทกำหนดและรับรองสิทธิของชาวมมาเลย์เหนือเชื้อชาติอื่น เช่น กำหนดว่าประมุขของรัฐและประเทศต้องเป็นชาวมมาเลย์ ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาของชาติ และภาษามมาเลย์เป็นภาษาราชการ นายลีควนยู ซึ่งเป็นผู้นำของสิงคโปร์ได้แสดงความเห็นผู้นำ โดยสนับสนุนให้คนสิงคโปร์ใช้ภาษาอังกฤษและจีน นอกจากนี้มาเลเซียยังมี

¹ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, "มาเลเซียกับอาเซียน" อาเซียนในการเมืองโลก สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์ : 2528), หน้า 418

² Ibid., P.421.

ความระแวงภัยจากจีนคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสิงคโปร์ด้วย ความขัดแย้งนี้มีมากขึ้น จนถึงเกิดการต่อสู้กันระหว่างชนสองเชื้อชาติ จนกระทั่งนายลีควนยู ได้ประกาศถอนตัวออกจากสหพันธรัฐมาเลเซียในปี 1965 แม้กระนั้นความตึงเครียดก็ยังคงมีอยู่ เช่น การอ้างสิทธิในการใช้ฐานทัพ โดยที่มาเลเซียเป็นฝ่ายเรียกร้อง แต่สิงคโปร์ไม่ยินยอม มาเลเซีย จึงตอบโต้ด้วยการปิดทางผ่านข้ามช่องแคบระหว่างมาเลเซียและสิงคโปร์ เป็นต้น

ปัญหาฟิลิปปินส์

ปัญหาที่สำคัญระหว่างสองประเทศนี้คือ ปัญหา ซาบาร์ ซึ่งเป็นปัญหาที่กระทบกระเทือนความสัมพันธ์ของกลุ่มประเทศอาเซียนมากที่สุด ถึงขนาดที่ทำให้ความร่วมมือในกลุ่มอาเซียนหยุดชะงักลงระยะหนึ่ง ดินแดนซาบาร์ นี้เดิมเป็นของสุลต่านบรูไน ซึ่งได้ยกให้สุลต่านซูลู ในปี 1704 ต่อมาในปี 1877 สุลต่านบรูไน ก็ได้ไปทำสัญญายกดินแดนนี้ให้กับบริษัท เดนต์ บราเธอร์ส (Dent Brothers) อีก บริษัทอังกฤษในเวลานั้นก็ได้รู้ถึงการยกให้เข้าช้อนนี้ จึงไปขอทำสัญญาขอสิทธิการใช้ดินแดนนี้กับ สุลต่าน ซูลู อีกในปี 1878 ต่อมาอังกฤษก็ได้ผนวกดินแดนเหล่านี้เป็นอาณานิคมของตน ฟิลิปปินส์ได้อ้างสิทธิในดินแดนนี้ เพราะดินแดนอื่นของสุลต่าน ซูลู เป็นของตน ซาบาร์ ซึ่ง ฟิลิปปินส์อ้างว่า สุลต่าน ซูลู ให้เช่าแก่อังกฤษไปนั้น ก็ควรเป็นของฟิลิปปินส์ด้วย การอ้างสิทธินี้เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1961 ซึ่งในเวลานั้นมาเลเซียยังไม่เป็นเอกราช เมื่อมาเลเซียได้รับเอกราช เมื่อวันที่ 16 กันยายน 1963 ดินแดน ซาราวัค และ ซาบาร์ ก็ได้ถูกอังกฤษกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของมาเลเซีย ซึ่งทำให้ฟิลิปปินส์ไม่พอใจมาก และไม่ยอมให้การรับรองทางการทูตต่อมาเลเซีย¹ ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศได้ปรับให้ดีขึ้นเป็นลำดับ จนสามารถสถาปนาสมาคมอาเซียนได้ในปี 1968 แต่ในปีเดียวกันนี้เอง ก็ได้มีข่าวว่าฟิลิปปินส์ ได้ตั้งกองกำลังขึ้นที่เกาะ คอริจิตอร์ (Corregidor) ทำให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศถูกกระทบกระเทือนอย่างหนัก ถึงขนาดเรียกผู้แทนทางการทูตกลับ เมื่อฟิลิปปินส์ได้ออกรัฐบัญญัติผนวกดินแดนซาบาร์ เข้าไว้ ประเทศไทยได้ทำการไกล่เกลี่ยจนในที่สุดทั้งสองประเทศก็ได้มาทำการ

¹ Michael Leifer, The Relations of the New States, P. 62.

เจรจากันในประเทศไทย แต่ก็ไม่มีข้อตกลงกันแต่อย่างใด แม้ในเวลาต่อมาประธานาธิบดี มาร์คอส จะได้เคยกล่าวในที่ประชุมสุดยอดผู้นำประเทศอาเซียน ครั้งที่ 2 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ว่าจะ เลิก เรียกร้องดินแดนซาบฮากก็ตาม ¹ แต่ปัญหาซาบฮากก็ยังคงไม่มีข้อยุติ

ปัญหากับอินโดนีเซีย

เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากฝ่ายอินโดนีเซีย เนื่องจากความหวั่นเกรงว่า สหพันธ์มลายาที่อังกฤษจัดตั้งขึ้นนี้ จะเป็นรูปแบบหนึ่งของจักรวรรดินิยม ดังกล่าวไปแล้วข้างต้น มาเลเซียนั้นเชื่อว่า ซูการ์โนนั้นเป็นเผด็จการและเป็นเครื่องมือของจีนคอมมิวนิสต์ ซึ่งคอมมิวนิสต์นั้นเป็นปัญหาใหญ่ที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องมากมายสำหรับมาเลเซีย โดยเฉพาะเมื่ออินโดนีเซีย ประกาศนโยบายเผชิญหน้ากับมาเลเซีย โดยคำขวัญที่ว่า "ขี้มาเลเซีย" (Ganjang Malaysia) และแทรกแซงมาเลเซียด้วยกำลังทหาร ก็ยังเป็นสิ่งที่สร้างความแตกร้าวให้กับ ประเทศทั้งสองมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งประธานาธิบดี ซูการ์โน หมดอำนาจลงไป ปัญหาการเผชิญหน้าจึงค่อยคลี่คลายลง

จะเห็นได้ว่าความขัดแย้งของมาเลเซียที่มีกับประเทศต่าง ๆ นั้นอยู่ในลักษณะที่สามารถจะปรับความสัมพันธ์ให้ดีขึ้นได้ ถ้าหากได้มีการพิจารณาแก้ไขร่วมกันอย่างจริงจัง ซึ่งการร่วมมือกันในรูปแบบของสมาคมอาเซียนจะเป็นเครื่องช่วยลดความตึงเครียดระหว่างประเทศที่มีปัญหาระหว่างกันได้เป็นอย่างดี

4) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ มาเลเซียมีปัญหาทางเศรษฐกิจที่ต้องเผชิญอยู่หลายลักษณะพอสรุปได้ดังนี้: - ²

4.1 การกระจายรายได้ ระหว่างพวกที่อาศัยอยู่ในเมืองกับพวกที่อาศัยอยู่ในชนบท กล่าวคือ ร้อยละ 82.6 ของประชากรมีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 2,000 บาท อาศัยอยู่ในชนบท

¹ ถนัด คอมันตร์, "ไทยกับอาเซียน" อาเซียนในการเมืองโลก สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528), หน้า 322.

² Wan Hashim, Race Relations in Malaysia (Kuala Lumpur : Heinemann Education Book (Asia), Ltd., 1983 PP. 60-61.

4.2 รายได้ของประชากรมีความต่างกันมาก เมื่อพิจารณาจากการรวมกลุ่มทางเชื้อชาติ ในปี 1970 ในขณะที่ชาวมลายูมีรายได้ประมาณ 1,790 บาทต่อเดือน ชาวจีนจะมีรายได้ถึง 3,870 บาท และชาวอินเดียได้ 3,100 บาท

4.3 ปัญหาคนว่างงาน เนื่องจากการขยายตัวของงานไม่พอกับการเพิ่มของประชากร

4.4 การครอบงำทางเศรษฐกิจ โดยคนต่างชาติ (ยุโรป) นั้นคือร้อยละ 62 ของเงินลงทุนในประเทศ เป็นของต่างชาติ และผลกำไรจะถูกส่งออกไปนอกประเทศ

เห็นได้ว่าการเข้าร่วมในสมาคมอาเซียนสำหรับมาเลเซีย นั้นจะเป็นประโยชน์ในหลาย ๆ ทางโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการปรับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พัฒนาการทางเศรษฐกิจจะช่วยให้ประชาชนมีความกินดีอยู่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านการสร้างงาน หรือด้าน การสนับสนุนการลงทุนภายในประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นการรวมตัวกันของประเทศที่มีนโยบายเสรีนิยมย่อมจะเป็นเครื่องป้องกันการคุกคามจากคอมมิวนิสต์ได้อีกประการหนึ่งด้วย แต่จากผลประโยชน์ที่มาเลเซียคาดว่าจะได้รับจากการร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนนี้ เห็นได้ว่าเป็นผลประโยชน์เพื่อประเทศชาติและความอยู่รอดของตนกับทั้งปัญหาความเท่าเทียมกันในฐานะรัฐเอกราช อันมีผลเนื่องมาจากการที่อินโดนีเซีย เป็นประเทศที่มีประชาชนเชื้อสายมาเลย์ ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามอยู่มากที่สุด การเข้าร่วมกับอาเซียนจะเป็นการแสดงออกถึงความเท่าเทียมกันและการยอมรับสถานะภาพแห่งความเป็นประเทศเอกราชของมาเลเซีย กับทั้งเป็นเครื่องคุ้มครองการใช้สิทธิพลการของประเทศไทยอินโดนีเซีย ในฐานะผู้นำกลุ่มด้วย จึงเห็นได้ว่าจากเจตนารมณ์ดังกล่าวนี้มาเลย์ต้องการผลประโยชน์ในฐานะสมาชิกอาเซียน เพื่อแก้ไขปัญหาอันซับซ้อนของตน และไม่ประสงค์ที่จะสละอธิปไตยของตนให้แก่องค์กรใด ๆ โดยเฉพาะในด้านความร่วมมือในรูปของสมาคมอาเซียน ตนกู อับดุล ราหมาน ได้เคยกล่าวในที่ประชุมระดับผู้นำในการประชุมสุดยอดสมาคมอาสา (ASA) เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 1961 ณ กรุงเตหะราน ว่า

"ข้าพเจ้าประสงค์ที่จะกล่าวซ้ำอีกว่า เราไม่ต้องหาทางที่จะทำให้จุดประสงค์ของพวกเราบรรลุเป้าหมายด้วยการรวมตัวกันทางการเมือง หรือโดยการจัดระบบศูนย์รวมทางการเมืองปกครอง แต่พวกเราอาจร่วมมือกันได้ด้วยการร่วมกันให้การปรึกษาหารือ และให้ความร่วมมือโดยสมัครใจ ประเทศทั้งสามของพวกเราได้รับการรู้เ้าจากความต้องการที่จะคิด และวางแผนให้พวกเราตนเอง" ¹

ฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์มักถูกมองโดยสมาชิกอาเซียนว่าไม่ค่อยจะมีลักษณะของอาเซียน ตะวันออกเฉียงใต้ร่วมกับประเทศอื่นในภูมิภาคนี้ เพราะฟิลิปปินส์ถูกรอบง่าโดยจักรวรรดินิยมตะวันตกมาเป็นเวลานานถึง 425 ปี กล่าวคือ อยู่ใต้การปกครองของสเปน 377 ปี และภายใต้สหรัฐอเมริกา อีก 48 ปี ทำให้ชาวฟิลิปปินส์รับเอาวัฒนธรรม และประเพณีตลอดจนศาสนา หรือแม้กระทั่งบุคลิกลักษณะของชาติตะวันตก เข้าไว้ในสายเลือดของตน เป็นอันมาก ในทางภูมิศาสตร์ ฟิลิปปินส์ก็มีลักษณะเป็นหมู่เกาะ ซึ่งอยู่ห่างจากแผ่นดินใหญ่ ทำให้ไม่มีความผูกพันกับปัญหาที่ประเทศบนแผ่นดินใหญ่ต้องกระทบกระเทือนร่วมกัน เช่น ปัญหาอินโดจีน นอกจากนี้ความผูกพันแน่นแฟ้นกับสหรัฐอเมริกาแม้จนกระทั่งทุกวันนี้ ก็เป็นลักษณะพิเศษของฟิลิปปินส์ ซึ่งถึงแม้จะเป็นประเทศเอกราช ตั้งแต่เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 1946 แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าสหรัฐอเมริกา มีบทบาททางการเมืองภายในประเทศฟิลิปปินส์เป็นอันมาก ฐานทัพของสหรัฐอเมริกาในฟิลิปปินส์ เป็นเครื่องยืนยันถึงอิทธิพลครอบงำอันนี้ ซึ่ง ฟิลิปปินส์ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการที่สหรัฐอเมริกามีอิทธิพลอยู่ในฟิลิปปินส์นั้น มีทั้งผลดีและผลเสีย เจตนารมณ์ของฟิลิปปินส์ในการเข้าร่วมสมาคมอาเซียนจึงพิจารณาได้ดังนี้ :-

1) เพื่อผลในการที่จะแสดงตัวว่าเป็นส่วนหนึ่งของภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเพื่อแสดงตนในฐานะประเทศเอกราช เนื่องจากความใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกามาเป็นเวลานาน ฟิลิปปินส์จำเป็นต้องพึ่งพาสหรัฐอเมริกาเป็นอันมาก ความคุ้มครองที่สหรัฐให้

¹ Estrella D. Solidum, Towards a Southeast Asia Community (Quezon City : University of The Philipines Press 1974), P.69.

แม้จะช่วยให้ฟิลิปปินส์มีความมั่นใจในเรื่องของความปลอดภัยในปัจจุบัน แต่อนาคตนั้นก็ เป็นสิ่งที่ฟิลิปปินส์ไม่อาจเชื่อแน่อนได้ เห็นได้จากนโยบายของฟิลิปปินส์ที่พยายาม เป็นมิตรกับมหาอำนาจอื่น เช่น จีน ประธานาธิบดี มาร์คอส เคยกล่าวว่า "เราที่อยู่ใน เอเชียจะต้องก้าวไปสู่การสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับจีนแดง อีกไม่นานจีนคอมมิวนิสต์จะเพิ่ม กำลังรบอีกพันเท่าในด้านของระบบอาวุธ ปรมาณู เราต้องเตรียมตัวที่จะอยู่อย่างสงบสุข กับจีนคอมมิวนิสต์"¹ และแม้ฟิลิปปินส์จะมีประสบการณ์ที่ไม่สู้ดีกับการร่วมมือในภูมิภาค ในอดีต เช่น การร่วมในสมาคมอาสา (ASA) และ มาฟิลินโด (Maphilindo) ซึ่งได้ สลายตัวไปก็ตาม ฟิลิปปินส์ก็ยังคงมีความประสงค์ที่จะแสดงตน ในฐานะประเทศเอกราชที่มีความ ทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ อย่างน้อยที่สุดก็เพื่อสถานภาพในความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศที่จะมีส่วนช่วยให้ฟิลิปปินส์สามารถยืนอยู่ได้ด้วยตัวเองในอนาคต

2) เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ปัญหาเศรษฐกิจนับว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่สุด ปัญหาหนึ่งของฟิลิปปินส์ เพราะ ฟิลิปปินส์มีประชากรส่วนใหญ่ที่ยากจนและดำรงชีพด้วยการ กสิกรรม ในปี 1964 มีชวานามากกว่าร้อยละ 40 ไม่มีที่นาทำกินเป็นของตัวเอง สาเหตุ ใหญ่ของสภาพเช่นนี้ เนื่องมาจากหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการที่ชาวนาเหล่านั้นต้องไปกู้ เจ้าของที่ นาใหญ่ ๆ หรือ เจ้าของเงินกู้เพื่อนำเงินมาทำนา ส่วนที่นาที่หลุดจากมือไปจะไปตกอยู่ ในมือของเจ้าของเงินกู้จากการสำรวจพบว่า ผู้ที่เป็นเจ้าของที่นาใหญ่ ๆ มีจำนวนเพียง ร้อยละ 0.036 ของเกษตรกรทั้งหมด และมีที่ดินอยู่ในความครอบครองถึง 13%² ประธานาธิบดีมาร์คอส ก็ได้พยายามแก้ไขปัญหานี้โดยการ ปฏิรูปที่ดิน แต่ผลผลิตทางการ เกษตรของฟิลิปปินส์ก็ไม่ดีเท่าที่ควร แม้จะมีที่ดินทำกินก็ตาม ในปี 1980 ฟิลิปปินส์มีประชากร ประมาณ 46.6 ล้านคน ได้มีการประมาณการว่า 75% ของประชาชนในประเทศที่มีอยู่ใน ระดับยากจน ถ้าปีใดเกิดสภาวะฝนแล้งหรือน้ำท่วม ประชาชนก็ยิ่งประสบกับปัญหาการ ขาดแคลนอาหารอย่างหนัก เช่น ในช่วงปี 1971-1972 รัฐบาลต้องสั่งซื้อข้าวเข้าประเทศ

¹ P.C.V. Quisumbing, Beijing-Manila Detente (Quezon : Bookman Printing House. 1983), P.81.

² David Wurfel, "The Philippines" in George Mc T. Kahin (editor) Governments and Politics of Southeast Asia (2 nd, ed.) (Ithaca : Cornell University Press 1966) P.711.

ถึง 400,000 ตัน ¹ ดังนั้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากความร่วมมือกันทาง เศรษฐกิจ
 ในรูปของอาเซียน จึง เป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อฟิลิปปินส์เป็นอย่างยิ่ง

3) การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ฟิลิปปินส์
 มีปัญหาคความขัดแย้งกับมาเลเซียในเรื่องของซาบาห์ และเป็นปัญหาใหญ่ที่กระทบถึงความ
 สัมพันธ์ของสมาคมอาเซียนดังกล่าวไปแล้ว แม้ในปัจจุบันความตึงเครียดจะไดลดตถอยลงไป
 แล้ว เนื่องจากฟิลิปปินส์มีที่ท่าอ่อนลงในการเรียกร้องดินแดนซาบาห์ แต่ความตกลงในเรื่อง
 นี้ยังไม่มีข้อชี้ขาดประการใด ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาภายในของฟิลิปปินส์มีมากขึ้น และการ
 ร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ ของสมาชิกอาเซียนก็ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ปัญหาซาบาห์ลดความ
 สำคัญลง แม้ฟิลิปปินส์จะยังถือว่าซาบาห์เป็นปัญหาอยู่ก็ตาม

การเข้าร่วมอาเซียนของฟิลิปปินส์จึงมิได้เกิดจากการที่ฟิลิปปินส์มีลักษณะพื้นฐาน
 ต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรม ค่านิยม แนวความคิด ตลอดจนประสบการณ์ใกล้เคียงกับประเทศ
 อื่น ๆ ในสมาคมอาเซียน แต่เป็นการร่วมกันเพื่อหวังผลประโยชน์เพื่อประเทศของตน ซึ่ง
 ไม่สอดคล้องกับแนวความคิดในเรื่องของการรวมตัวกันของประเทศที่มีลักษณะพื้นฐานใกล้เคียง
 กันอัน เป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่บูรณาการได้ การเข้าร่วมอาเซียนของฟิลิปปินส์เป็นทาง
 เลือกอีกทางหนึ่ง ซึ่งฟิลิปปินส์ต้องเตรียมไว้ เพื่อเป็นการประกันความไม่แน่นอนของการ
 สนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา หรือ เป็นทางเลือกสำหรับฟิลิปปินส์ในการที่จะค่อย ๆ ปลดตัว
 เองออกจากการครอบงำของสหรัฐอเมริกา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฟิลิปปินส์ก็เป็น
 ประเทศเอกราชใหม่ ซึ่งย่อมจะต้องมีความหวงแหนอธิปไตยของตน การร่วมมือกับสมาคม
 อาเซียน จึงไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะให้อาเซียนพัฒนาไปตามแนวความคิดเรื่องบูรณาการ
 แต่ประการใด

สิงคโปร์

เป็นประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีได้มีบทบาทในการ เป็นผู้ก่อตั้งสมาคม เพราะ
 สิงคโปร์เพิ่งจะเป็นประเทศเอกราชก่อนหน้าการจัดตั้งสมาคมอาเซียนเพียง 2 ปีเศษ

¹ ชัยโชค จุลศิริวงศ์, "สาธารณรัฐฟิลิปปินส์" เอเชีย : ความรู้ทั่วไป (กรุงเทพฯ :
 สถาบันอาเซียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมษายน 2525) หน้า 182.

กล่าวคือ สิงคโปร์ได้แยกตัวเป็นอิสระจากมาเลเซียอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 1965 สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีลักษณะแตกต่างจากประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นในลักษณะที่เรียกได้ว่าตรงกันข้าม กล่าวคือ สิงคโปร์ เป็นประเทศขนาดเล็ก มีพื้นที่เพียง 600 ตารางกิโลเมตร และมีสภาพเป็นเกาะ ในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศ เป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่กว่ามาก และมีทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมบูรณ์ แต่สิงคโปร์เป็นประเทศที่ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติใด ๆ แม้น้ำดื่มที่เพียงพอกับประชาชนจำนวน 2.5 ล้านคน¹ เจตนาของสิงคโปร์ในการเข้าร่วมกับอาเซียนจึงเกิดขึ้นจากความประสงค์ในผลประโยชน์เพื่อประเทศของตนในประการต่าง ๆ ดังนี้:-

1) ผลประโยชน์ทางด้านความมั่นคง เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศเล็ก และเป็นประเทศเกิดใหม่ มีความไม่มั่นใจในเสถียรภาพหรือการถูกแทรกแซงอยู่เป็นอันมาก ในเวลาที่สิงคโปร์รวมอยู่กับประเทศมาเลเซีย นั้น ก็เป็นเวลาที่มาเลเซียมีปัญหาทางการเมืองตรงเคียดกับอินโดนีเซีย และ อินโดนีเซีย ก็เคยส่งกำลังทหารเข้าแทรกแซงในประเทศสิงคโปร์มาแล้ว ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งก่อให้เกิดความกังวลใจแก่สิงคโปร์เป็นอันมาก นายลีกวนยู ได้แสดงความวิตกในเรื่องนี้โดยกล่าวว่า " เราชาวสิงคโปร์ตระหนักดีว่า อินโดนีเซียนั้น เป็นประเทศใหญ่ มีขีดความสามารถในการสร้างสรรค์ประเทศให้เจริญรุ่งเรืองได้เป็นอย่างดี ถ้าหากอินโดนีเซีย เลื่อนนโยบายพัฒนาประเทศแต่เพียงอย่างเดียว ในทางตรงกันข้ามหากอินโดนีเซีย เลื่อนนโยบายคุกคามประเทศเพื่อนบ้านแล้ว ขีดความสามารถด้านนี้ก็ เป็นสิ่งที่น่าวิตกอย่างยิ่ง" ² ความเกรงภัยในฐานะที่สิงคโปร์เป็นประเทศเล็ก ซึ่งถูกกระทบกระเทือนจากมหาอำนาจได้ง่าย ทำให้สิงคโปร์มีความกังวลต่อการจากไปของมหาอำนาจเสรีนิยมในภูมิภาคนี้ ในปี 1967 เมื่ออังกฤษประกาศถอนตัวจากพันธมิตรทางทหารในเอเชีย เป็นสัญญาณที่ย้ำเตือนความรู้สึกในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

¹ วิมิตา ศุภรเสพย์, "สิงคโปร์กับอาเซียน", อาเซียนในการเมืองโลก สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์ 2528), หน้า 427.

² Lee Kuan Yew, Malaysia...Age of Revolution (Singapore : Ministry of Culture, 1965); P. 25.

สิ่งที่จะตามมาหลังการจากไปของมหาอำนาจคือช่องว่างแห่งอำนาจ ซึ่งเป็นช่องทางที่การแทรกแซงจากอำนาจอื่นจะเกิดขึ้นได้ง่าย นายราชารัตนัม รัฐมนตรีต่างประเทศของสิงคโปร์ได้กล่าวว่า "การตัดสินใจของอังกฤษที่จะถอนตัวออกไปจากภูมิภาคนี้ เป็นจุดสิ้นสุดของอำนาจการครอบงำของอิทธิพลตะวันตกที่มีมาเกือบสองศตวรรษในภูมิภาคนี้ และในไม่ช้าการถอนตัวของสหรัฐอเมริกา จากการใช้อิทธิพลโดยตรง ในภูมิภาคนี้ก็จะเกิดขึ้น และจะเป็นครั้งแรกที่ภูมิภาคนี้จะดำรงอยู่ด้วยตนเอง เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องแทนที่ช่องว่างแห่งอำนาจที่เกิดขึ้นนั้นด้วยตนเอง หรือ ยอมรับความบีบคั้นอันจะเกิดขึ้นจากการเข้ามาแทนที่โดยอำนาจภายนอก ข้าพเจ้าเชื่อว่าเราสามารถแทนที่ช่องว่างนั้นได้ด้วยตนเอง ไม่จำเป็นต้องเป็นในด้านการทหาร แต่ด้วยการสร้างความเข้มแข็งทางสังคม เศรษฐกิจ และ พื้นฐานทางการเมือง โดยการสร้างความร่วมมือและใช้ความสามารถร่วมกัน" ¹

2) ความหวาดเกรงภัยคอมมิวนิสต์ ในอดีต เมื่ออินโดนีเซียแทรกแซงสิงคโปร์นั้น สิงคโปร์ก็มีความหวาดระแวงภัยจากคอมมิวนิสต์ เพราะในอดีตอินโดนีเซียเคยมีนโยบายใกล้ชิดกับคอมมิวนิสต์ และจากการแทรกแซงโดยตรง เนื่องจากผู้นำสิงคโปร์มีความเชื่อว่าชาวจีนในประเทศได้รับอิทธิพลจากลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งส่วนหนึ่งพรรค บาริซาน โซเซียลลิสต์ (Barisan Socialist) พรรคฝ่ายซ้ายของสิงคโปร์เป็นผู้เผยแพร่การเข้าร่วมตัวกับกลุ่มอาเซียนซึ่งต่างก็มีความรู้สึกต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ จะช่วยให้เป็นการรวมพลังเพื่อเป้าหมายเดียวกัน ทำให้สิงคโปร์ไม่ต้องเผชิญภัยแต่เพียงลำพังตน

3) ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ สิงคโปร์ แม้จะขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ แต่สิงคโปร์ก็มีประชากรเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นประชากรที่มีความสามารถทางเศรษฐกิจสูง เป็นเหตุให้สิงคโปร์มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นอันดับหนึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียน

¹ Statement of Rajaratnam at the Second ASEAN Ministerial Meeting, Jakarta, August 6, 1968, in Boni Ray Siagian, ed., Eight Years Cycle of ASEAN (Jakarta : Department of Information and ASEAN National Secretariat 1977) P. 87.

ความแตกต่างนี้ทำให้เห็นได้ว่าสิงคโปร์ เป็นนักผลิตที่อยู่ท่ามกลางทรัพยากรอันมากมายของสมาชิกสมาคมอาเซียน ซึ่งเป็นผลประโยชน์สำหรับสิงคโปร์ ซึ่งมีเทคโนโลยี ยิ่งไปกว่านั้นประเทศไทยในภูมิภาคนี้ก็เป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ สำหรับสินค้าซึ่งผลิตในสิงคโปร์ด้วย สิงคโปร์ย่อมจะได้ผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจจากความร่วมมือกันในรูปของสมาคมอาเซียนมากกว่าประเทศอื่นในด้านการใช้ทรัพยากร¹ เพราะสิงคโปร์มีความสามารถในการผลิต ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ยังขาดแคลนทรัพยากรของประเทศสมาชิกอาเซียน จึงเป็นประโยชน์แก่สิงคโปร์มาก

4) ผลประโยชน์ในด้านการแสดงตัวว่าเป็นประเทศเอกราช และมีฐานะศักดิ์ศรีเท่ากับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศเล็ก ๆ ที่เกิดใหม่ และการกำเนิดของสิงคโปร์นั้นเนื่องมาจากไม่สามารถอยู่ร่วมกับมาเลเซียได้ จึงจำเป็นต้องแยกตัวเป็นเอกราช ในปี 1965 ระยะเวลาที่ผ่านมาอย่างไม่แน่นอนพอที่จะทำให้ประเทศต่าง ๆ มองสิงคโปร์ในลักษณะที่เป็นประเทศเอกราช แม้ว่าสิงคโปร์จะมีความสามารถสูงในทางเศรษฐกิจก็ตาม ดังนั้น การเข้าร่วมในสังคมอาเซียน จึงเป็นหนทางที่ถูกต้องที่จะทำให้สิงคโปร์ได้รับการยอมรับในฐานะเป็นรัฐเอกราชในสังคมระหว่างประเทศ²

เห็นได้ว่าการเข้าร่วมในสมาคมอาเซียนของสิงคโปร์นั้น เป็นผลประโยชน์ซึ่งสิงคโปร์ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และการที่สิงคโปร์เป็นประเทศที่เพิ่งจะเกิดขึ้นใหม่และเคยมีประสบการณ์ที่ไม่ดีกับการรวมอยู่กับประเทศมาเลเซียมาแล้ว จึงเห็นได้ว่าสิงคโปร์จะไม่มีแนวความคิดที่จะให้มีการรวมตัวกันตามแนวความคิดเรื่องบูรณาการเกิดขึ้นในสมาคมอาเซียน แต่จะใช้อาเซียนเป็นเครื่องมือในการสร้างผลประโยชน์ โดยเฉพาะในด้านความมั่นคงให้แก่อนาคตเท่านั้น

¹ Han H. Indorf, ASEAN : Problems and Prospects (Singapore : Institute of Southeast Asian Studies, 1975), P. 20.

² Stuart Drummond "Fifteen Year of ASEAN," Journal of Common Market Studies Vol. 20, No.4. (June 1982) P. 303.

ไทย

ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานการก่อตั้งสมาคมอาเซียนและได้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานความเข้าใจและไกล่เกลี่ยประเทศสมาชิก ที่มีปัญหาระหว่างกันอยู่ ดร. ถนัด คอมันตร์ เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศของไทยในขณะที่มีการก่อตั้งสมาคมอาเซียน ได้มีบทบาทอย่างสำคัญในการก่อกำเนิดของสมาคมอาเซียนและประเทศไทยก็เป็นสถานที่ซึ่งได้มีการประกาศปฏิญญาในการก่อตั้งสมาคมอาเซียน ซึ่งเรียกกันว่า ปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) สาเหตุที่ไทยได้ใช้ความพยายามมากในการที่จะก่อตั้งสมาคมอาเซียนให้เป็นผลสำเร็จ เพราะสมาคมอาเซียนนี้เป็นความจำเป็น¹ ในฐานะเป็นทางเลือกใหม่ นอกเหนือจากการพึ่งพิงมหาอำนาจตะวันตกในการสร้างเสริมเสถียรภาพ และความมั่นคงในประเทศ เจตนารมณ์ของไทยในการเข้าร่วมอาเซียนสามารถพิจารณาได้ดังนี้

1) เพื่อความมั่นคงของประเทศ เนื่องจากนับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาไทยดำเนินนโยบายต่างประเทศ โดยผูกพันใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดร. ถนัด คอมันตร์ กล่าวว่า "ผมในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบในด้านการต่างประเทศ มีความห่วงใยในความมั่นคงของประเทศไทย จริงๆ อยู่ในขณะนั้นมืองค์การระหว่างประเทศที่เรียกว่า ส.ป.อ. หรือ ซีโต้ (Southeast Asia Treaty Organization) แต่องค์การซีโต้มิได้จรรโลงใจให้เราเกิดความไว้วางใจ หรือมั่นใจในประสิทธิภาพ และ สมรรถภาพของซีโต้ เพราะฉะนั้นผมจึงมีความรู้สึกว่าจะจำเป็นต้องหามาเป็นทางเลือก"⁽²⁾ ดร. ถนัด คอมันตร์ เชื่อว่าการคงอยู่ของทหารสหรัฐฯ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่ใช่เรื่องถาวร ซึ่งก็เป็นความจริงในเวลาต่อมา กับทั้งการแทรกแซงของคอมมิวนิสต์ ก็ได้เริ่มแผ่ขยายมากขึ้นตามลำดับ ดังนั้นประเทศไทยจึงควรที่จะหาทางเลือกเพิ่มขึ้น และเพื่อแทนที่ช่องว่างแห่งอำนาจที่จะเกิดขึ้นนั้น

¹ เตช บุนนาค, "ประเทศไทยและอาเซียน", สรุปรายมัย ปีที่ 33 ฉบับที่ระลึก 10 กุมภาพันธ์ 2526 (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2526) หน้า 243.

² ถนัด คอมันตร์, "ไทยกับอาเซียน", อาเซียนในการเมืองโลก (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528), หน้า 316.

อาเซียนย่อมเป็นทางเลือกที่ดี เพราะไทยต้องการที่จะแสดงออกถึงนโยบายที่จะไม่พึ่งพิงประเทศนอกภูมิภาคมากเกินไป นั่นคือพยายามสร้างดุลยภาพในนโยบายต่างประเทศขึ้น และตั้งแต่ตั้งสมาคมอาเซียนเป็นต้นมา ไทยก็ได้อาศัยอาเซียนเป็นหลักสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ¹ โดยสนับสนุนเป้าหมายของอาเซียน คือ การให้ได้มาซึ่งการรับรองและการเคารพจากนานาประเทศต่อปฏิญญาว่าด้วยการประกาศให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง ประเทศไทยยังมีความเชื่อต่อไปว่าความก้าวหน้าของอาเซียนในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จะก้าวสู่สันติภาพ และเสถียรภาพของภูมิภาคอีกด้วย เพราะการใช้กำลังทหารเป็นเครื่องประกันความมั่นคงนั้นจะกระทำได้อีกเมื่อประเทศสมาชิกมีกำลังมากพอที่จะสนับสนุน แต่ประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียนก็เป็นประเทศที่มีกำลังน้อย สมาคมอาเซียนได้พิสูจน์ให้เห็นว่า ถึงแม้ไม่มีกำลังทหารมากมาย แต่การใช้พลังทางการเมือง การทูต และการใช้การสนับสนุนจากประเทศที่มีกำลังทหารในลักษณะ Political Collective Defence เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของแต่ละประเทศ เป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับประเทศในภูมิภาคนี้ในปัจจุบัน²

2) ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีอาชีพ กสิกรรม และ เกษตรกรรม อันเป็นผลให้ผลผลิตของประเทศไทยที่ส่งออกสู่ตลาดโลกนั้น ไม่ใช่ผลผลิตที่มีราคาสูง แม้จะมีปริมาณมาก เช่น มันสำปะหลัง และข้าว เป็นต้น ความยากจน จึงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย การร่วมมือเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับอาเซียน จะเป็นประโยชน์ในด้านการเสริมสร้างความสามารถในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด เพื่อความกินดีอยู่ดีและยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้การรวมกลุ่มกันของอาเซียนก็เป็นการประสาน

¹ เดช บุนนาค, ประเทศไทยและอาเซียน, หน้า 244.

² ถนัด คอมันตร์, "ไทยกับอาเซียน" อาเซียนในการเมืองโลก หน้า 321.

ประโยชน์ในด้านตลาดการค้า ซึ่งในปัจจุบันการค้าระหว่างไทยกับประเทศในกลุ่มอาเซียน
ก็ได้เพิ่มขึ้น เป็นลำดับ ซึ่งเป็นผลดีแก่เศรษฐกิจของประเทศ¹

เห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของการเข้าร่วมสมาคมอาเซียนของประเทศไทยนั้น
มุ่งหมายผลประโยชน์เพื่อความมั่นคง และเศรษฐกิจ เป็นประการสำคัญ โดยมีได้มีความ
มุ่งหวังที่จะให้สมาคมอาเซียนมีบทบาทในฐานะองค์กรกลางที่มีอำนาจตัดสินใจใด ๆ
แต่ต้องการให้อาเซียนเป็นองค์กรที่ประสานความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เท่านั้น เจตนารมณ์
ของไทย จึงมิได้มุ่งหมายให้อาเซียนพัฒนาขึ้นสู่ระดับบูรณาการแต่ประการใด

เมื่อได้พิจารณาถึงเจตนารมณ์ของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งห้า โดยพิจารณา
ถึงวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ที่ประเทศสมาชิกมุ่งหวังแล้ว จะเห็นได้ว่าเจตนารมณ์
เหล่านั้นอาจสรุปได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

- 1) ความหวาดระแวงภัยจากอำนาจภายนอกภูมิภาค โดยเฉพาะภัยคอมมิวนิสต์
ที่จะกระทบกระเทือนถึงเอกราชและความมั่นคงของชาติ การร่วมมือกัน
ในอาเซียนอาจช่วยให้เกิดการปรึกษาหารือในการแก้ปัญหาคอมมิวนิสต์ร่วมกัน
- 2) ความต้องการที่จะพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจ
- 3) ความต้องการที่จะใช้อาเซียนเป็นเครื่องมือในการลดความขัดแย้ง
ระหว่างกัน

เห็นได้ว่าความหวงแหนเอกราชของประเทศสมาชิก ซึ่งแทบทุกประเทศเป็น
ประเทศที่เพิ่งได้รับเอกราช ย่อมเป็นสิ่งซึ่งยืนยันถึงเจตนารมณ์ที่มีได้มุ่งหมายให้อาเซียน
พัฒนาขึ้นสู่ระดับบูรณาการ และจากเจตนารมย์ดังกล่าวนี้เห็นได้ว่าประเทศสมาชิกมิได้มี
ความรู้สึกภูมิภาคนิยมร่วมกันเลย ยิ่งไปกว่านั้นประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ก็มีความสัมพันธ์กัน
ในระดับการปรับความเข้าใจทั้งสิ้น ซึ่งความสัมพันธ์ในระดับนี้ไม่อาจเป็นพื้นฐานของการ
ร่วมมือร่วมใจกันได้ดีได้เลย จึงเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่จะกล่าวว่าอาเซียนเป็นองค์การ

¹ มาลินดา มนุษย์ชัย ความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายใต้อาเซียน : การค้าระดับภูมิภาค
วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2524 หน้า 74.

ระหว่างประเทศที่ถูกสร้างขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปรับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกที่ล้วนแต่มีปัญหาระหว่างกันแทบทั้งสิ้น โดยมีได้เกิดขึ้น เพราะประชาชนมีความรู้สึกภูมิภาคนิยมร่วมกัน และไม่ได้มีพื้นฐานการก่อกำเนิดตามแนวความคิดเรื่องบูรณาการ เพราะไม่ว่าจะพิจารณาการก่อกำเนิดของอาเซียนตามแนวความคิดที่เห็นว่าบูรณาการนั้นเป็นกระบวนการ (Process) หรือเป็นสภาพ (Condition) ก็ไม่อาจใช้อธิบายกำเนิดของอาเซียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่ว่าประเทศเอกราชที่เพิ่งจะได้มีโอกาสเป็นอิสระจากการเป็นอนาธิคม นั้นจะมีแนวความคิดที่จะรวมตัวกันโดยสละอธิปไตยของตัวให้แก่องค์กรกลาง ถ้าพิจารณาตามแนวความคิดของเอชไอโอที่มุ่งพิจารณาถึงบูรณาการ โดยให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของกลุ่มประชาชนในภูมิภาค ที่เห็นคุณค่าของการรวมตัวกันแล้ว จะเห็นได้ว่าอาเซียนเป็นองค์การระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นด้วยการเล็งเห็นผลประโยชน์ของผู้นำของแต่ละประเทศ โดยที่ประชาชนในภูมิภาคไม่ได้มีส่วนผลักดันให้เกิดการรวมตัวกันแต่ประการใด นอกจากนี้อาเซียนยังขาดความสอดคล้อง หรือ ความผสมผสานกลมเกลียวของหน่วยต่าง ๆ ที่มารวมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดความรู้สึกร่วมกันในการยอมรับในสิ่งเดียวกัน ตลอดจนการยอมรับซึ่งกันและกันอันเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการรวมตัวกันตามแนวความคิดในเรื่องบูรณาการดังกล่าวไปในบทก่อน

แต่อาเซียนก็เป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีความสามารถสมบูรณ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยมีองค์ประกอบของความเป็นองค์การระหว่างประเทศโดยสมบูรณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้อาเซียนเป็นองการระหว่างประเทศที่มีลักษณะเฉพาะตัว และมีความสามารถปรับตัวได้ (Flexible) ตามสถานการณ์ ซึ่งโครงสร้างนี้จะตั้งอยู่ได้แม้ประเทศสมาชิกจะมีปัญหาขัดแย้งกันอีก โดยการจำแนกความสัมพันธ์ในรูปของสมาคมอาเซียนกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกออกจากกัน ซึ่งรายละเอียดในเรื่องนี้จะได้กล่าวในบทต่อไป